



Länsstyrelsen  
Västra Götaland

# VATTEN I LANTBRUKET

## Tips och råd för djurhållare

Denna broschyr ska hjälpa dig, som djurägare, att lättare hantera en onormal vattensituation.





Häst som dricker vid sjökant.

## Hur förbereder du dig?

Hur hanterar du för mycket eller för lite vatten eller om vattnet blir förorenat och därmed inte drickbart? Vi vill ge tips och förbereda dig inför en eventuell vattenkris. Medeltemperaturen ökar och den kommer att fortsätta öka i framtiden. Enligt SMHI kommer det att leda till torrare somrar och blötare vintrar. Du behöver därför fundera över en plan för framtiden.

## Hur ser din plan ut?

Oavsett erfarenhet av vatten är det alltid bra att ha en plan för en vattenkris. Om dina djur står utan tjänligt vatten har du stora problem. Mest vatten går åt till dricksvatten samt för tvätt av stallar. Vatten är livsnödvändigt och utan vatten klarar vi oss inte. Det är därför viktigt att vara förberedd, ha kontakt med grannar och ha utrustning för att underlätta en vattenkris.

*Längst bak i broschyren finns en checklista, gå igenom den så är du bättre rustad.*

## Vattenbehov per djurslag och dygn

Djur ska ha tillgång till dricksvatten minst två gånger per dag, enligt djurskyddslagen. Lakterande djur har ett större vattenbehov än icke mjölkande och kräver därmed ökad vattenmängd samt tillgång till vatten under dygnets alla timmar. Får ett djur inte tillräckligt med vatten påverkas hela kroppen och dess tillväxt/produktion negativt.

Faktorer som påverkar vattenbehovet är bland annat omgivande temperatur, fodrets torrs substans (ts) samt natriumintaget (salthalt). Betande djur får ofta i sig vatten genom betet och har därmed inte ett lika stort behov av dricksvatten som icke betande.

Dagligt dricksvattenbehov, liter		Kommentar
Mjölkkor	50–100	En höglakterande mjölkko kan behöva mer än 100 l vatten/dygn.
Ungdjur	20–50	
Får	0–8	Alternativt, 3,5–4 l vatten/kg ts i fodret.
Digivande suggor	20–35	Alternativt, 3–4 l vatten/kg ts i fodret.
Sinsugor	7–10	
Häst (vila)	15–35	Alternativt, 3–3,5 l vatten/kg ts i fodret.
Värphöns	0,2–0,3	

Källa: Jordbruksverkets broschyr Jordbruksinformation 13 – 1999

Kor på bete.





## Vattnets kvalitet

Tänk på att regelbundet analysera vattnet om du har egen brunn. Allmänna rekommendationer är att ta prover minst vart tredje år. Hör av dig till din kommun gällande auktoriserade analysföretag i din närhet.

**Får** är känsliga för koppar i vattnet och fodret. Extra känsliga är de om det är brist på molybden. Vissa raser, som till exempel Texel och Ostfriesiskt mjölkfår, är extra känsliga för koppar.

**Vuxna grisar** tål förhöjda nitrathalter i vattnet, däremot tål smågrisar det inte. Förhöjda aluminiumhalter kan troligen ge grisarna magstörningar. Var noga med vattnets pH, ett lågt pH kan öka vattnets innehåll av aluminium.

**Fjäderfä** kan få lös avföring av höga kloridhalter.

Generellt tål de flesta djurslag en salthalt på 3 promille. När salthalten går upp till 6 promille kan produktionen bli lägre men det påverkar inte djurets hälsa. Haven innehåller ca 3 procent salt. Det finns exempel på djurslag så som kor, får och hästar som klarar att dricka bräckt vatten efter en övergångsperiod.

## Tvättning av stall och maskiner

Hur mycket vatten som används vid tvättning av stall kan variera mycket mellan lantbrukare. För att spara vatten kan du använda återvunnet vatten eller regnvatten till en första avspolning. Du kan också skrapa ner gödseln eller blötlägga intorkad gödsel innan rengöring. Det gör att tvättningen går snabbare och du använder mindre vatten. Ungefärlig vattenåtgång vid tvätt av stall ser du i tabellen här nedanför. För tvätt av maskiner kan du också använda regnvatten. Det finns flera sätt att samla in regnvatten, låt fantasin sätta stopp.

- Samla in från större ytor, exempelvis ladugårdstak.
- Samla i outnyttjad gödselbrunn.
- Samla i IBC-tank från mindre takytor. Passa på att köpa innan det är vattenbrist.
- Använd våtmark och dammar.



Kor på bete.

Djurslag	Vattenmängd för tvätt av stall, liter/djur	Årligt behov, liter/djur
Mjölkkö, nöt	200	200
Gris	100	300*
Slaktkyckling	5	35**
Får	25	25

Tabell över ungefärlig vattenåtgång vid tvätt av stall till olika djurslag  
Källa: Jordbruksverkets broschyr Jordbruksinformation 13 – 1999.  
\* Tre omgångar per år. \*\* 7 omgångar per år.

Hur mycket vatten skulle kunna samlas in? Schablonmässigt finns det 10 m<sup>2</sup> tak per mjölkkö. Anta att det regnar 600 mm per år. Det innebär en insamling på 6000 mm, 6 m<sup>3</sup> vatten per kö, om allt vatten samlas in. Helt enkelt, det finns potential hos många att samla vatten. Självklart måste man ha hygien i åtanke, oavsett ändamål för vattenanvändningen. Om du vill ta vatten från exempel ett vattendrag behöver du anmäla/söka om tillstånd. Kontakta Länsstyrelsen för mer information.



Gris som dricker ur nippel.

## Vattenkopp eller nippel

Vanligen blir det mindre spill om vattenkoppar eller vattentråg använd istället för nipplor. Till gris kan det dock leda till en sämre hygien i vattnet.

Genom att placera vattennipplor till gris och får i rätt höjd så kan vattenspillet minska. Du kan även ställa ett trappsteg under nippeln så att de minsta djuren i gruppen enkelt kan dricka.

## CHECKLISTA – VATTEN PÅ GÅRDEN – För att börja tänka efter före

Bocka för när du kollat, anteckna eventuella åtgärder/information

Ok	Ämnen	Anteckningar
	Spara vatten	
<input type="checkbox"/>	Inga läckande kranar	
<input type="checkbox"/>	Inga läckande vattenkoppar	
<input type="checkbox"/>	Använder snålspolande kranar	
<input type="checkbox"/>	Samlar regnvatten för ex. tvätt av maskiner	
	Vattenuttag	
<input type="checkbox"/>	Vattennivån i brunnen är tillräckligt hög	
<input type="checkbox"/>	Bra vattenkvalitet	
<input type="checkbox"/>	Krav på vattenkvalitet uppfylls	
<input type="checkbox"/>	Tekniska lösningar fungerar för uttag av vatten	
<input type="checkbox"/>	Jag har kommunalt vatten	
	Grundvatten	
<input type="checkbox"/>	Problem med låga nivåer	
<input type="checkbox"/>	Finns grävd brunn	
<input type="checkbox"/>	Finns borrarad brunn	
<input type="checkbox"/>	Behövs ny brunn	
	Foder	
<input type="checkbox"/>	Tillräckligt med foder	
<input type="checkbox"/>	Överlagrat foder	
	Bevattning	
<input type="checkbox"/>	Tillgång på vatten jämfört med normalår	
<input type="checkbox"/>	Prioriterande grödor	